

Zadeva C-723/23 [Amilla]ⁱ

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

28. november 2023

Predložitveno sodišče:

Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Gijón (gospodarsko sodišče št. 3 v Gijónu, Španija)

Datum predložitvene odločbe:

13. oktober 2023

Tožeča stranka:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria (državna davčna uprava, Španija)

Toženi stranki:

VT

UP

Predmet postopka v glavni stvari

Stečajni postopek – Prošnja stečajnega dolžnika (v tej zadevi toženih strank) za odpust neizpoljenih obveznosti – Ugovor enega od upnikov (v tej zadevi tožeče stranke) zoper priznanje navedenega odpusta – Utemeljitev ugovora: razglasitev dolžnika kot osebe, na katero vpliva to, da je bila v stečaju tretje osebe ugotovljena krivda

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predlog za sprejetje predhodne odločbe o veljavnosti/razlagi – Člen 267 PDEU – Združljivost nacionalnih določb z Direktivo (EU) 2019/1023 – Uvodna izjava 79 ter člena 20 in 23 Direktive 2019/1023 – Pojem in obseg dolžnikovega

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

nepoštenega ali slabovernega ravnanja – Načelo popolnega odpusta dolgov – Postopek druge priložnosti: subjektivna in objektivna odstopanja

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba člen 23(1) Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti) razlagati tako, da nasprotuje nacionalnemu pravilu, kakršno je člen 487(1), točka 4, Texto Refundido de la Ley Concursal (prečiščeno besedilo zakona o stečajih), kakor je bil spremenjen z zakonom 16/2022 z dne 5. septembra 2022, s katerim so bila v pojem „nepošteno ali slaboverno ravnanje“ dolžnika vključena njegova dejanja, ki se nanašajo na upnike tretjih oseb, ki niso tisti, ki so na seznamu upnikov v njegovem osebnem stečaju?

2. Ali je člen 487(1), točka 4, prečiščenega besedila zakona o stečajih, kakor je bil spremenjen z zakonom 16/2022 z dne 5. septembra 2022, skladen s členom 20 Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti), ker določa odstopanje v postopku druge priložnosti, ki preprečuje popolni odpust dolgov?

3. Ali je člen 487(1), točka 4, prečiščenega besedila zakona o stečajih, kakor je bil spremenjen z zakonom 16/2022 z dne 5. septembra 2022, skladen s členom 20(2) in uvodno izjavo 79 Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti), ker nacionalno pravilo ne upošteva posameznega položaja dolžnika in se pri tem sklicuje na objektivno odstopanje, pri čemer španska sodišča nimajo možnosti, da bi lahko presojala subjektivne okoliščine dolžnika, ki dostopa do postopka druge priložnosti?

Navedene določbe prava Unije

Uvodna izjava 79 ter člena 20 in 23 Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okvirih preventivnega prestrukturiranja, odpustu dolgov in prepovedih opravljanja dejavnosti ter ukrepih za povečanje učinkovitosti postopkov glede prestrukturiranja, insolventnosti in odpusta dolgov ter o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o prestrukturiranju in insolventnosti)

Navedene določbe nacionalnega prava

Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (kraljeva zakonska uredba 1/2020 z dne 5. maja 2020 o potrditvi prečiščenega besedila zakona o stečajju), kakor je bila spremenjena z Ley 16/2022, de 5 de septiembre de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 (zakon 16/2022 z dne 5. septembra 2022 o spremembi prečiščenega besedila zakona o stečajju za prenos Direktive (EU) 2019/1023 z dne 20. junija 2019) (v nadaljevanju: TRLC),

zlasti:

člen 486 TRLC;

člen 487(1), točka 4, TRLC.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 V tem sporu AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (državna davčna uprava, Španija; v nadaljevanju: AEAT) kot upnica s procesnim zahtevkom, vloženim v stečajnem postopku stečajnega dolžnika fizične osebe VT, ugovarja odpustu neizpolnjenih obveznosti, za katerega je zaprosil zadevni dolžnik. AEAT je svoj ugovor utemeljila s tem, da so v zvezi z VT podane okoliščine iz člena 487(1), točka 4, TRLC, kakor je bil spremenjen z zakonom št. 16/2022 z dne 5. septembra 2003. V skladu s tem členom 487(1), točka 4, TRLC dolžnik, ki je fizična oseba, za katerega je bilo v desetletnem obdobju pred vložitvijo prošnje za odpust dolgov ugotovljeno, da nanj vpliva to, da je bila v stečaju tretje osebe ugotovljena krivda, ne more doseči odpusta neizpolnjenih obveznosti. Če pa bi dolžnik do datuma vložitve prošnje za odpust dolga v celoti izpolnil svoje obveznosti, bi lahko bil upravičen do odpusta neizpolnjenih obveznosti.
- 2 Dejansko stanje, potrebno za osredotočenje pravnega spora v tej zadevi, je mogoče povzeti, kakor sledi.
- 3 V stečajnih postopkih številka [1] in [2] v zvezi z družbama BLANCO Y NARANJA, S. L., in MALVA Y NARANJA, S. L., ter s sodbama Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (gospodarsko sodišče št. 3 v Oviedu, Španija) s sedežem v Gijónu – izdanima 23. novembra 2020 oziroma 20. aprila 2021 –, je bila v stečajnih postopkih v primeru obeh gospodarskih družb ugotovljena KRIVDA.
- 4 VT in njegova soproga UP sta bila solidarni poslovodji teh dveh gospodarskih družb. Zato sta bila v obeh sodbah poleg tega, da je bila v stečajih navedenih gospodarskih družb ugotovljena KRIVDA, VT in UP opredeljena kot **osebi, na kateri vpliva to, da je bila v zadevnih stečajih ugotovljena krivda**. Kot posledico

zgoraj navedenega sta obe sodbi VT in UP naložili vrsto sankcij: (i) prepoved upravljanja premoženja drugih in zastopanja ali upravljanja katere koli osebe za različno dolgo obdobje; (ii) izgubo vseh pravic, ki sta jih imela kot upnika v stečajju ali do stečajne mase; (iii) skupno in solidarno naložitev VT in UP plačila premoženjskega primanjkljaja – 280.468,64 EUR v primeru gospodarske družbe BLANCO Y NARANJA, S. L., in 62.035,91 EUR v primeru gospodarske družbe MALVA Y NARANJA, S. L.– ter (iv) plačilo stroškov postopka.

- 5 Zoper obe prvostopenjski sodbi sta bili vloženi pritožbi pri Audiencia Provincial de Asturias (sodišče province Asturias, Španija). O navedenih pritožbah je bilo odločeno s sodbama, ki ju je 8. marca 2022 oziroma 1. marca 2022 izdal prvi senat Audiencia Provincial de Asturias. V obeh sodbah (i) se ohrani ugotovitev KRIVDE v stečajnih postopkih obeh gospodarskih družb, (ii) VT in UP sta še naprej opredeljena kot osebi, na kateri vpliva to, da je bila v teh stečajih ugotovljena krivda in (iii) ohranijo se prepovedi, ki veljajo za VT in UP, ter njihovo trajanje, izguba pravic ter skupne in solidarne obsodbe zadevnih oseb (v prvi od teh sodb je določeno zmanjšanje naložitve plačila premoženjskega primanjkljaja, in sicer z 280.468,64 EUR na 169.085,24 EUR; v drugi od teh sodb pa se dosojeni znesek ne spremeni). Pritožnikoma je bilo v obeh sodbah naloženo plačilo stroškov, ki so nastali na tej drugi stopnji.
- 6 VT pa je imel težave s svojimi dolgovi in je kot podjetnik, fizična oseba, s svojimi upniki poskušal doseči zunajsodni dogovor o odplačilu dolgov, tako da je pri gospodarski zbornici v Gijónu vložil ustrezno prošnjo.
- 7 Tega zunajsodnega dogovora o odplačilu dolgov ni bilo mogoče doseči, zato je stečajni mediator pri Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Oviedo (gospodarsko sodišče št. 3 v Oviedu) s sedežem v Gijónu vložil predlog za stečajni postopek VT.
- 8 Zoper fizično osebo VT je bil 21. januarja 2020 s sklepom navedenega sodišča uveden zaporedni stečajni postopek.
- 9 Stečajni postopek upnikov zoper VT je bil s sklepom tega sodišča z dne 8. februarja 2021 opredeljen kot NENAMEREN.
- 10 VT je z dopisom, ki je bil v sodnem tajništvu navedenega sodišča vpisan 2. februarja 2023, zaprosil za odpust neizpolnjenih obveznosti.
- 11 Navedeni prošnji za odpust je izrecno ugovarjal zastopnik AEAT – iz razlogov in na podlagi člena 487(1), točka 4, TRLC. Stečajni upravitelj pa se je strinjal s prošnjo stečajnega dolžnika. Kot posledica ugovora AEAT se je začel ustrezen stečajni postopek.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 12 **AEAT** meni, da se za stečajnega dolžnika VT uporablja odstopanje iz člena 487(1), točka 4, TRLC po reformi, uvedeni z zakonom št. 16/2022 z dne 5. septembra 2022 za prenos Direktive (EU) 2019/1023 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019, ker je bilo s sodbo ugotovljeno, da nanj vpliva to, da je bila v stečaju tretje osebe ugotovljena krivda, ne da bi navedeni dolžnik v celoti izpolnil svoje obveznosti.
- 13 **Stečajni dolžnik VT** pa meni, da je v razmerju „do svojih upnikov“ dobroverni dolžnik, saj je bil opredeljen kot oseba, na katero je vplivala opredelitev zadevnih stečajih pravnih oseb, v katerih je bil solidarni poslovodja, zaradi njegovega položaja solidarnega poroka. Poleg tega meni, da slaba vera poslovodje do upnikov tretje osebe ne omejuje dostopa dolžnika do ugodnosti, ki izhajajo iz odpusta njegovih obveznosti do njegovih upnikov. Meni tudi, da nacionalna ureditev določa prepoved odpusta, ki temelji na okoliščini objektivne odgovornosti, ki ni predmet presoje, kar je v nasprotju s sistemom prepovedi, uvedenim z Direktivo, ki temelji na subjektivni odgovornosti, in sicer sistemom, ki upošteva subjektivne okoliščine dolžnika, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, ali je bil dolžnik nepošten. To naj ne bi bilo mogoče glede na sedanje nacionalno pravilo, kakor je bilo preneseno. Stečajni dolžnik tudi meni, da je veljavno špansko pravilo strožje od prejšnje različice, vsebovane v TRLC. Prejšnja različica člena 487 ni vsebovala omejitve, ki je zdaj določena v odstavku 1, točka 4, tega člena. Zaradi tega naj bi novo pravilo postalo pravilo o naložitvi sankcije, zaradi česar naj se po njegovem mnenju ne bi uporabljalo za dolžnike, ki so prosili za razglasitev stečaja pred začetkom njegove veljavnosti, saj naj bi bila, kakor trdi, retroaktivna uporaba pravila o naložitvi sankcije za dejanska stanja, ki so obstajala pred začetkom njegove veljavnosti, v nasprotju s Constitución Española (španska ustava).
- 14 **Stečajni upravitelj** pa meni, da ni mogoče šteti, da je dolžnik v skladu z nacionalno ureditvijo ravnal nepošteno ali slaboverno do upnikov v času, ko se je zadolžil, med postopkom zaradi insolventnosti ali med plačevanjem dolga. Ves dolg, ki ga je mogoče odpustiti, naj bi bil dolg, ki izvira iz obeh družb, v katerih sta bila dolžnik in njegova soproga UP družbenika, solidarna poslovodja in solidarna poroka, tako da naj bi bila pri zadolžitvi težko nepoštena, prav tako tudi med postopkom zaradi insolventnosti in med plačevanjem dolga. Ko je VT zaprosil za svoj stečaj, mu je že bilo odvzeto njegovo celotno premoženje, ki ga je bilo treba likvidirati za kritje terjatev, tako da naj bi bile pri dolžniku podane subjektivne okoliščine za dostop do odpusta. Stečajni upravitelj tudi meni, da je prva prehodna določba, odstavek 3, točka 6, zakona 16/2022, ki določa uporabo te določbe za prošnje za odpust obveznosti, vložene po začetku njene veljavnosti (kar se je zgodilo 26. septembra 2022), protiustavna, saj je v nasprotju s členom 9(3) španske ustave, ki določa načelo prepovedi retroaktivnosti določb o naložitvi strožjih sankcij ali omejitvi individualnih pravic in načelo pravne varnosti.

- 15 V zvezi z možnostjo, da se pri Sodišču Evropske unije vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe zaradi morebitne nezdržljivosti člena 487(1), točka 4, TRLC z Direktivo (EU) 2019/1023 (o čemer je predložitveno sodišče vprašalo stranke), **AEAT** temu nasprotuje, saj v bistvu trdi, da ne gre za kršitev Direktive 2019/1023, ker seznam iz člena 23(4) Direktive ni izčrpen in ker se navedena direktiva ne uporablja za fizične osebe, ki niso podjetniki. **Stečajni dolжник** meni, da nacionalna ureditev krši člena 20 in 23(1) ter uvodno izjavo 79 Direktive. **Stečajni upravitelj** pa se strinja z vložitvijo predloga za sprejetje predhodne odločbe, ker naj bi bila sporna določba – člen 487(1), točka 4, TRLC po reformi, izvedeni z zakonom 16/2022 z dne 5. septembra 2022 – neposredno v nasprotju z vsebino člena 23 Direktive 2019/1023.

Kratka predstavitev utemeljitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 16 Člen 23 Direktive državam članicam omogoča, da ohranijo ali uvedejo določbe, s katerimi zavrnejo ali omejijo dostop do odpusta dolgov, kadar je podjetnik „do upnikov“ ravnal nepošteno ali v slabi veri. V obravnavani zadevi odstopanja, ki jih določa nacionalna zakonodaja, med katerimi je tisto iz člena 487(1), točka 4, TRLC, zajemajo primere, v katerih nacionalni zakonodajalec meni, da je dolжник nepošten ali slaboveren, veljavnost navedenega pravila glede na Direktivo Skupnosti pa vzbuja dvom, saj se zdi, da se pravilo Skupnosti nanaša na nepoštenost ali slabo vero dolžnika v razmerju do njegovih upnikov, in ne do upnikov tretje osebe, čeprav je moral dolжник odgovarjati v razmerju do njih kot solidarni poslovođa in solidarni porok, in to še toliko bolj, ker je bil stečaj fizične osebe opredeljen kot NAKLJUČEN.
- 17 Predložitveno sodišče se torej sprašuje, ali se izraz „upniki“ iz člena 23(1) Direktive nanaša izključno na upnike dolžnika, ki je v postopku odpusta neizpoljenih obveznosti, ali pa pojem „upniki“ v smislu prava Skupnosti vključuje tudi upnike tretjih oseb za namene odpusta obveznosti dolžnika, ki je fizična oseba.
- 18 V obravnavanem primeru se zaradi ugotovitve krivde v stečajih dveh tretjih oseb, družb BLANCO Y NARANJA, S. L., in MALVA Y NARANJA, S. L., (v katerih je bil stečajni dolжник solidarni poslovođa skupaj s svojo soprogo UP) dvomi o tem, ali so upniki iz člena 23(1) Direktive izključno upniki dolžnika, ki je fizična oseba v svojem stečaju, ali pa je treba v navedeni pojem zajeti tudi upnike tretjih oseb.
- 19 Zato je prvo vprašanje Sodišča, ali je mogoče omejitev ali odstopanje glede dostopa do odpusta neizpoljenih obveznosti dolžnika do njegovih upnikov razširiti na upnike tretje osebe in ali je to združljivo s splošnim pojmom „upniki“ iz člena 23(1) Direktive. Drugače povedano, ali pojem „nepošteno ali slaboverno ravnanje“ iz člena 23 Direktive zajema ravnanje dolžnika do upnikov, ki niso tisti, ki so na seznamu upnikov v njegovem osebnem stečaju?

- 20 Vprašanje za predhodno odločanje je torej postavljeno zato, da Sodišče Evropske unije poda obrazložen odgovor glede razlage navedene določbe Direktive, tako da preuči, ali je nacionalna zakonodaja v členu 487(1), točka 4, TRLC, skladna z razlago pojma upniki iz člena 23(1) Direktive, ki jo je podalo Sodišče, in posledično, ali je navedena nacionalna določba v skladu z Direktivo o insolventnosti oziroma ali je v nasprotju z njo.
- 21 Na drugi strani pa popoln dostop do postopka, ki lahko privede do popolnega odpusta dolga, v obravnavanem primeru ni mogoč, saj uporaba odstopanja iz člena 487(1), točka 4, TRLC dolžniku, ki je fizična oseba, preprečuje dostop do postopka popolnega odpusta iz člena 20 Direktive, saj se od njega zahteva, da odgovarja upnikom tretje osebe, s čimer se omejuje ali preprečuje možnost, da se mu prizna popoln odpust njegovih obveznosti do njegovih upnikov.
- 22 Ali je torej člen 487(1), točka 4, TRLC združljiv s členom 20 Direktive? Ali je odstopanje, ki ga določa nacionalna zakonodaja, skladno z določbami prava Unije v smislu postopka, ki lahko privede do popolnega odpusta dolgov?
- 23 Prav tako ureditev dostopa do popolnega odpusta dolgov, ki jo določa pravilo Skupnosti, zahteva, da mora ta temeljiti na subjektivnih okoliščinah dolžnika, to je na njegovem posameznem položaju, pri čemer člen 20(2) Direktive v zvezi s tem kot sodna ali upravna merila za subjektivno presojo dolžnikovih pogojev določa, da je obveznost odplačila sorazmerna z njegovim zasegljivim ali razpoložljivim dohodkom in premoženjem v preizkusni dobi za odpust dolgov. V obravnavani zadevi nacionalno pravilo ne upošteva posameznega položaja dolžnika, odstopanje iz člena 487(1), točka 4, TRLC je namreč objektivno, pri čemer ni možnosti, da bi lahko španska sodišča presojala subjektivne okoliščine dolžnika, ki dostopa do postopka druge priložnosti, kakor je navedeno v uvodni izjavi 79 Direktive.
- 24 Ali je torej mogoče šteti, da je to, da je na nekoga vplivalo to, da je v stečaju tretje osebe ugotovljena krivda, nepošteno ali slaboverno ravnanje dolžnika v smislu zakonodaje Skupnosti, če v nacionalni zakonodaji niso določena merila, ki bi sodiščem omogočala subjektivno presojo zadevnega dolžnikovega ravnanja, katerega osebni stečaj je bil opredeljen kot naključen?
- 25 Ker lahko sodišča držav članic v skladu s členom 267, drugi odstavek, PDEU Sodišču postavijo vprašanje glede razlage ali veljavnosti prava Unije, če menijo, da mora Sodišče glede tega vprašanja sprejeti odločitev, ki jim bo omogočila izreči sodbo, in ker je lahko poleg tega predlog za sprejetje predhodne odločbe še posebej koristen, kadar se pred nacionalnim sodiščem postavi novo vprašanje glede razlage, ki je splošnega pomena za enotno uporabo prava Unije, ali kadar v obstoječi sodni praksi niso na voljo pojasnila, ki so potrebna v novih pravnih ali dejanskih okoliščinah, predložitveno sodišče pri Sodišču Evropske unije vlaga ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, da bi lahko odločilo o sporu, ki se postavlja v obravnavani zadevi.